

Glazba — govor o Bogu i čovjeku *

Antun Škvorčević, Zagreb

Braće i sestre! Jeste li se ikad zapitali: otkud čovjekova potreba za glazbom. — Dok sam bio kapelan susreo sam se s tim pitanjem. Došla je k meni majka dvojice sinova s pritužbom da ne zna što joj je početi s njima, jer ništa ne rade, gube vrijeme slušajući glazbu ili igrajući. Njezina muka potakla je daljnja pitanja: kakvo je to biće čovjek; kakvi smo se to mi pojavili na ovoj zemlji?

Odgovor je navirao iz iskustva, koje zacijelo ne vara, a uvjerava nas da smo mi bića nedorečena, nezavršena, u nastajanju. Čovjek nikad nije zadovoljan sa samim sobom niti s drugima, siguran je da ovo što sada živi nije "ono pravo" i da postoji nekakav drugačiji život i puniji čovjek, za kojim čezne. To propinjanje za drugačijim kaže da je čovjek biće projicirano nekud dalje, na drugu obalu, koju mu valja dokučiti, da na njoj pronađe sebe.

U glazbi kao da slutimo jeku te druge obale života, "ono pravo", za što osjećamo da smo stvoreni. Glazba nas budi u onoj dimenziji našega bitka u kojoj smo još zapretani, dira nas u srži /srcu/ u kojoj se zrcali vječnost kao cilj naših propinjanja. U njoj iskri smisao i sreća za kojima čeznemo, bez kojih je svatko od nas samo torzo, nedorečena riječ života. Tu se još jednom sluti kako nije za čovjeka sreća tek *imati* nešto, nego više *biti* čovjek. Slušajući glazbu ne dobivamo ništa, gubimo vrijeme — rekla bi mati one dvojice sinova. Ali ti mladi se nisu prevarili, kroz slušanje glazbe vibrira i budi se u nama dubina našega bitka, probuđeniji smo kao osobe, više jesmo na razini života.

Glazba se dakle pojavljuje kao odgovor na "nemire od iskona" (I. Andrić), na propinjanja i čežnje za boljim i istinskijim životom. Ili bolje, ona je odgovor na jedan govor za koji smo mi u dnu bića po svojoj "skrojenosti" otvoreni.

Otvorenost našega bića, koja ima svoj izraz u čežnjama, nemirima, propinjanju za boljim, drugačijim ... nije tek otvorenost za *nešto*, nego za *nekoga*. Čovjek naime nije izmjeren na mjeru stvari, nego na mjeru osobe, te ga samo netko može usrećiti i smiriti u njegovoj potrazi za svojim pravim licem. U istinu o nama spada i činjenica da se mi pojavljujemo u život po drugima te kad drugi pristupi k meni u otvorenosti i povjerenju i ja mu odgovorim otvorenosću i povjerenjem, događa se obdarenost, punina, susret osoba, sreća, život. Glazba i nije drugo nego izraz te temeljne zakonitosti čovjekova pos-

tojanja i rasta na razini života. Ona je govor osobe iz njezine najdublje, poetske dimenzije, obdarenost koja "pogađa" drugu osobu u toj istoj dimenziji, te ona tako više jest. Dinamizam davanja i primanja kroz koji mi postojimo i od kojeg živimo, prisutan je u skladanju glazbe i njezinu slušanju, kao činu davanja i primanja.

U toj dinamici primanja i predanja na tragu smo čovjekova otajstva, koje pak nije drugo nego jeka Božjeg otajstva života. Bog nije samac nego trojstveno zajedništvo, čija je bitna sastavnica predanje i primanje Oca, Sina i Duha Svetoga. Budući da glazba "diše" tim istim ritmom, spaja nas s Božjim otajstvom i čini nas više ljudima.

Stojimo danas pred sv. Cecilijom, zaštitnicom crkvene glazbe. O njezinu životu ne znamo mnogo. Zna se da je živjela negdje u drugom i trećem stoljeću, da je bila kršćanka, progonjena i mučenički položila život za Isusa Krista. No, što ona ima s glazbom? — O spomenu njezina mučeništva, koje se slavilo već veoma rano na njezinu grobu, pjevana je antifona "Cantantibus organis", koja je pridonijela da Cecilija bude proglašena zaštitnicom glazbe. Zacijelo se neću prevariti ako kažem da je zapravo bila presudna za to činjenica, što su vjernici odavno, valjda oduvijek, glazbu povezivali s Bogom. Činom svog predanja, položenosti života do u smrt za ime Isusovo, Cecilija je postala najveća glazba, pobjednička pjesma života. Isusova je riječ da se život ne može drugačije dobiti, nego kad ga se dadne, položi za drugoga (usp. Mt 16,25; Iv 15,13). Tu je spomenuta glazbena zakonitost primanja i predanja ostvarena dokraja. Kroz polaganje sebe, čovjek nadilazi, transcendira sebe male-noga i prima, pronalazi sebe pravoga, konačnoga.

Moć glazbe u našem životu iskazuje se na nekoliko načina i govori nam o najvećem činu nadilaženja sebe: polaganju života, po kojem je Cecilija velika. Ponajprije *ritam* u glazbi nosi sa sobom neko zadovoljstvo, pravo stanje, te osobito mladi vole igrati, plesati. Time zacijelo ne gube vrijeme, nego kroz ritam ulaze u novu dimenziju svoga postojanja. Ritam naše sive svakidašnjice, znamo mi, nije "ono pravo". Ritam u glazbi odgovor je na zov za drugačijim, punijim životom. Kad se ljudi uhvate u kolo, krenu u ritmu, izrazuju želju za jednim ritmom koji bi ih odveo nekuda dalje, na onu stranu života gdje je naša sreća. U igri i plesu ta druga obala postaje na dohvrat ruke.

Uz ritam u glazbi ima svoje duboko značenje za čovjeka i *sklad, harmonija*. Naime, mi nosimo u iskustvu či-

* Propovijed na sv. Ceciliju 22. XI. 1989. u zagrebačkoj Prvostolnici

njenicu nesklada sa samima sobom, s drugima, s prirodom, s Bogom. Ima jedna razbijenost, rasutost u nama, koja izaziva čežnju za sabranošću, sakupljenošću i skladom, koji bi nas učinio prisebnijima, punijima na razini života. Stoga je razumljivo da harmoniju u glazbi osjećamo kao pronalazak nečega pravog, istinskog od života, što nas potvrđuje u našoj izvornosti.

Ukoliko nas glazba izvlači iz naše malenosti, nedorečenosti i nedovršenosti, budi u našem pravom bitku, ona se nalazi na onom istom valu života, kojeg nazivamo ljubav. U ljubavi ja ostavljam sebe, napuštam sebe, umirem sebi — ne da bih izgubio — nego istinski našao sebe. To nadilaženje sebe, prijelaz iz svoje malenosti k svome pravom biću, događa se, kako u ljubavi, tako u glazbi.

Cecilija je u činu svoga polaganja života za Isusa Krista, odživjela ljubav dokraja. Slijedila je Isusa Krista u njegovoj položenosti života do u smrt, do na križ I kroz taj svoj čin prešla iz smrti u život, postala istinska glazba života.

U Sv. Pismu neprestance susrećemo ljude, koji svoje vjerničko predanje Bogu izražavaju pjesmom i igrom. Čuli smo u prvom čitanju (Izl 15, 1-4.13.17-18) Mojsija, koji nakon oslobođenja iz Egipatskog sužanjstva, vjerničko predanje Bogu sebe i svojih, sriče u pjesmu. U evanđelju (Mt 26, 26-30) pak Isus pred svojom smrću, nakon što je svoje predanje Ocu do u smrt ovjekovječio ustanovom euharistije, pjeva psalme sa svojim. Kroz poetsku dimenziju svoga bića, koja titra u pjesmi, čovjek stoji budno pred Bogom i pred životom kao biće koje kroz predanje tek prima puninu života.

U misi uvijek iznova slavimo otajstvo Isusova predanja u smrt i uskrsnuća na život. Toj dinamici predanja i primanja odgovara glazba, koja prati i podržava tu istu dinamiku i ritam u svakom trenutku čovjekova postojanja. Razumjet ćete stoga zašto II. vat. sabor bez dvojumljenja tvrdi da su glazba i pjesma sastavni dio euharistijskog slavlja (usp. SC, 112-113).

Sabrali smo se danas ovdje ponajprije iskazati počast mučeništvu sv. Cecilije i još jednom razumjeti o kakvoj je glazbi riječ, kad govorimo o njezinu životu. Ali još više smo ovdje zato da se svi vi, koji se bavite glazbom, utvrdite u istini, kako glazba nije bezbožan posao, nego duboko vezan za Boga, koji je sam poezija, ritam, sklad, dinamika života u najizvornijem smislu. Glazba vam pomaže dublje shvatiti tko je Bog i tko je čovjek. Tim putem prispio je k Bogu i sv. Augustin, primjetivši da je Ljepotu, koja je Bog, upoznao prekasno.

Neka vas sv. Cecilija podrži u vašim glazbenim nastojanjima, da kroz njih budete sve bliže Bogu i postajete sve istinskije ljudi, da kroz glazbu sve punije sudjelujete u euharistijskom slavlju, najvećem, otajstvu ljubavi koje pozna ova zemlja. A ova sveta misa neka bude naš iskreni zajednički "Amen — Tako je" Bogu za cjelokupno njegovo djelo, za sav njegov govor kroz glazbu, ljepotu, sklad, ritam — a osobito za njegov govor ljubavi dokraja za čovjeka u Sinu njegovu Isusu Kristu. Amen.

ČLANCI

Stoljetni jubilej Đakova i glazbeni dio života u njemu

Đuka Marić, Zagreb

Đakovo nije velik grad u istočnom dijelu naše Slavonije. Blizu je pravoga središnjeg grada toga dijela Hrvatske Osijeka, grada na Dravi. No omaleno Đakovo ima svoju sedam i pol stoljeća poznatu povijest. Postoji sačuvan spis iz 1239. godine o biskupijskom imanju, koje je ugarski kraljević Koloman darovao bosanskim biskupima, kad su se morali radi (ne)prilika povući iz susjedne Bosne u ovaj kraj Slavonije. I otada teče povijest našega starog grada (najveći je — razmjerno vremenu — bio za turskoga boravka u njemu).

Svu svoju povijesnu vrijednost i značenje, svoj vjekovni napredak i kulturu ima Đakovo zahvaliti boravku biskupa u njemu. Uz biskupe su tu katedrale (više ih u toku povijesti), pa sjemeništa-zavodi za odgoj budućih svećenika, u njima potrebni profesori bogoslovlja: učeni ljudi, pa i stanoviti broj glazbeno spremljenih ljudi za pjevanje i sviranje u biskupskim crkvama na svečanim (pa i svagdanjim) službama Božjim, sv. misama. Tako je Đakovo doista upravo jedinstven "biskupijski grad". Sva mu je povijesna znamenitost vezana uz đakovačke biskupe i njihove brojne suradnike.

Đakovo je lanjske godine (1989) slavilo sedamipolstoljetni jubilej. Slavilo ga je cijele godine različitim priredbama. Slavilo ga je posebice u svojoj slavnoj katedrali. Slavila ga sva đakovačka Crkva po svim svojim župama istočne Slavonije i Srijema. Bila su brojna slavlja-hodočašća iz tih krajeva. I to staleški: ministranti, mladež, časne sestre, župljani iz raznih župa, bolesnici. I na kraju za 1. listopada "god" slavonske ljepotice, kićene katedrale, mnoštvo svijeta (oko 10.000) sa skoro cjelokupnim hrvatskim episkopatom i biskupima-gostima iz susjednih država. Đakovačka je Crkva doista dostojno proslavila svoj rijedak i krupan jubilej.

To je učinila Crkva đakovačke biskupije. A grad je sa svojim poglavarstvom također obilježio slavnu prošlost grada. Nešto će ostati i kao trajan spomen — uređenje đakovačke župne crkve. Na mjestu prijašnjih crkvi izgrađena je u tursko doba krasna džamija. Nije srušena nakon odlaska Turaka, nego je prenamijenjena za katoličku crkvu. Tijekom vjekova je nadozidana: dobila je veličanstven portal, niski tubasti toranj, i — nažalost — preko jedinstvene kupole krov pokriven crijepom (baš kao lijepa bula sa žarom da se ne bi vidjela ljepota lica). —